

ЕВРОПЕЙСКИ ПАКТ ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И БЛАГОДЕНСТВИЕ

Конференция на високо равнище на ЕС
ЗАЕДНО ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И
БЛАГОДЕНСТВИЕ

Брюксел, 12-13 юни 2008

Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

ЕВРОПЕЙСКИ ПАКТ ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И БЛАГОДЕНСТВИЕ

Ние, участниците в европейската конференция на високо равнище „Заедно за психично здраве и благоденствие“, организирана в Брюксел на 13 юни 2008г., признаваме значението и стойността на психичното здраве и благоденствието за Европейския съюз, страните членки, съответните сектори и гражданите.

I - НИЕ ПРИЗНАВАМЕ, ЧЕ

- Психичното здраве е човешко право. То е необходимо за здравето, благоденствието и качеството на живот. То благоприятства обучението, работата и обществения живот.
- Нивото на психичното здраве и на благоденствието на населението играе съществена роля за успеха на ЕС като икономика и общество основано на познанието. Това е важен фактор при постигането на целите на Лисабонската стратегия за растеж, заетост, сплотеност на обществото и трайно развитие.
- Броят на психичните разстройства се повишава в Европейския съюз. По настоящем, броят на засегнатите лица се преценява на около 50 милиона, или около 11% от гражданите на ЕС, като се има предвид, че мъжете и жените развиват и представят различни симптоми. Депресията е най-разпространения здравословен проблем в много страни членки на ЕС.
- Самоубийството продължава да бъде главната причина за много от случаите на смърт. Всяка година в ЕС се отчитат 58 000 самоубийства, от които три четвърти са извършени от мъже. Осем от двадесет и седемте страни членки на ЕС се класират сред петнадесетте страни в света, в които се регистрира най-висок процент на самоубийства сред мъжете.
- Психичните разстройства и самоубийствата са източник на големи страдания за лицата, семействата и общността. От друга страна, психичните разстройства представляват основна причина за инвалидността и са тежест за системите за социална защита, здравният сектор и секторът на образованието, икономиката и пазарът на труда на ЕС.
- Възможно е да се помогне на страните членки да се изправят срещу трудностите, като се въведат координирани действия от ЕС, като се допълват мерките, взети от националните здравни и социални служби. Тези действия ще се състоят в промотиране

на психичното здраве и благоденствието, засилване на превантивните действия и на взаимопомощта, и в предлагането на подкрепа на хората страдащи от психични разстройства, както и на техните близки.

II - ДОГОВАРЯМЕ СЕ ЗА ТОВА, ЧЕ

- Необходима е твърда политическа воля за издигане на психичното здраве и благоденствието до ранга на основен приоритет.
- Трябва да се предприемат мерки на ниво ЕС, обединяващи отговорните политики и съответните партньори, а именно в сектора на правосъдието, образованието и здравето и в социалния сектор, както и организациите на гражданското общество.
- Лицата, които са се сблъскали с психични разстройства, притежават скъпоценнен опит и трябва да могат да играят активна роля в изработката и прилагането на действията.
- Трябва да се промотира психичното здраве и благоденствие на гражданите във всички обществено-икономически групи и във всички възрастови групи, етнически и сексуални принадлежности, като се въвеждат насочени намеси, вземащи под внимание разнообразието на европейското население.
- Трябва да обогатим нашата база с познания в областта на психичното здраве. За да се направи това, трябва да се съберат данни отнасящи се до психичното здраве на населението и да се осъществи проучване по отношение на епидемиологията, причините, факторите и последиците от доброто или лошото психично здраве, както и върху възможностите за интервенция и добрите практики в или извън здравния и социален сектор.

III - ПРИЗОВАВАМЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ В ПЕТ ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ

I - ПРЕВЕНЦИЯ НА ДЕПРЕСИЯТА И САМОУБИЙСТВОТО

Депресията е едно от най-разпространените и сериозни психични разстройства. Тя е сериозен рисков фактор по отношение на самоубийственото поведение. В ЕС, на всеки девет минути умира човек в следствие на последиците от самоубийство. Опитите за самоубийство ще се увеличат десетократно. Процентът на самоубийствата варира според страните членки.

Политически отговорните лица, както и съответните действащи лица, се приканват да вземат мерки за превенция на самоубийството и депресията, които по-специално визират:

- подобряване на обучението на здравните професионалисти и на основните действащи лица в сферата на психичното здраве в социалния сектор;

- ограничаване на достъпа до средствата, които биха могли да бъдат използвани за да посегне човек на живота си;
- предизвикване на реакция сред обществеността, здравните професионалисти и останалите съответни сектори, към въпросите на душевното здраве;
- намаляване на рисковите фактори, които биха могли да доведат до самоубийствено поведение, такива като алкохолизъм, наркомания, изключване от обществото, депресия и стрес;
- въвеждане на подпомагачи механизми за, под формата на телефонна помощ, за лицата, които са опитали да сложат край на живота си, както и на тези засегнати от смъртта на близък човек.

II - ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ ПРИ МЛАДИТЕ И В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Основите на психичното здраве се поставят още в първите години на живота. Смята се, че до 50% от психичните разстройства се появяват по време на юношеските години. При 10 до 20% от младите се откриват проблеми с психичното здраве. Тези проценти са по-високи сред категориите в неравностойно положение.

Политически отговорните лица, както и съответните действащи лица, се приканват да вземат мерки за промотиране на психичното здраве сред младите и в образователната система, като визират по-специално:

- въвеждане на механизми за бърза интервенция в цялата образователна система;
- предлагане на програми, визиращи засилването на родителските компетенции;
- промотиране на обучението на здравни професионалисти, образованието, младостта и други сектори имащи отношение към душевното здраве и благоденствието;
- промотирането на включването на чувствителни за обществото въпроси в училищните и извънучилищните действия, както и в училищната и предучилищната култура;
- въвеждане на програми за превенция на малтретирането, злоупотребата, насилието срещу младежи, и риска от обществено изключване сред младите;
- промотиране на участието на младите в света на образованието, културата, спорта и заетостта.

III - ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА РАБОТНОТО МЯСТО

Работата има благотворно влияние върху физическото и психично здраве. Психичното здраве и благоденствието на работното място представляват сериозни

двигатели на продуктивността и иновацията в ЕС. Ритъмът и естеството на работата не са вече същите, от това произтичат напрежения върху психичното здраве и благоденствието. Трябва да бъдат взети мерки за борба срещу утежняването на отсъствието от работа и нетрудоспособността, и за подобряване на продуктивността чрез употребата на неизползван потенциал поради психични заболявания.

Работното място играе определяща роля в социалната интеграция на лицата засегнати от психични разстройства.

Политически отговорните лица, социалните партньори и съответните действащи лица, се приканват да вземат мерки в полза на душевното здраве на работното място, които по-специално визират:

- подобряване на трудовата организация, начините на организация на предприятието и методите на ръководене, с цел да се благоприятства психичното благоденствие и да се сближат работата и семейният живот;
- прилагане на програми за психично здраве и благоденствие, предвиждащи оценка на рисковете и програми за превенция на ситуации, които биха могли да имат вредни последици върху психичното здраве на работещите (стрес, малтретиране като насилие или злоупотреба на работното място, алкохолизъм и наркомания);
- Благоприятстване на набирането на кадри, както и поддръжка, реадaptация или завръщане на работа на лицата засегнати от психични проблеми или разстройства.

IV - ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА

Населението на ЕС остарява. Остаряването може да засили някои рискови фактори за психичното здраве и благоденствието, такива като загуба на социалната опора, която се осигурява от семейството и приятелите или появата на физически или невродегенеративни болести като болестта на Алцхаймер и други форми на деменция. Процентът на самоубийствата при възрастните хора е по-висок. Промотирането на здравето и на активното остаряване представлява един от главните приоритети на ЕС в тази област.

Политически отговорните лица, както и съответните действащи лица, се приканват да вземат мерки за превенция на психичното здраве при възрастните хора, които по-специално визират:

- окуражаване на възрастните хора да участват активно в обществения живот, а именно чрез благоприятстване на физическата им активност и възможностите за обучение;
- съставяне на гъвкави пенсионни режими, които позволяват на възрастните хора да продължат да работят на пълно или непълно работно време.

- промотиране на психичното здраве и благоденствие на възрастните хора, получавайки медицински или социални грижи у дома или в специализирано заведение;
- подпомагане на лицата, полагащи грижите.

V - БОРБАТА СРЕЩУ СТИГМАТИЗАЦИЯТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ

Стигматизацията и социалното изключване, които представляват едновременно рискови фактори и последици от психичните разстройства, могат сериозно да възпрепятстват молбата за помощ и излекуването.

Политически отговорните лица, както и съответните действащи лица, се приканват да вземат мерки за превенция на стигматизацията и социалното изключване, които по-специално визират:

- подкрепа на кампании и действия срещу стигматизацията, водени например от медиите, училищата и на работното място с цел да се благоприпостави интегрирането на лицата страдащи от психични разстройства
- въвеждане на услуги за психично здраве, които са добре интегрирани социално, поставяне на индивида в центъра на грижите и да се действа така че да се избегне стигматизацията и изключването;
- окуражаване социалната интеграция на лицата, страдащи от психични разстройства позволявайки им да имат по-лесен достъп до работните си места, до обучения и до адаптирани програми за обучение;
- обединяване на лица засегнати от психични разстройства, тяхното семейство и грижещите са за тях лица чрез изработването на политики и с процес на решение в тази област.

IV - НИЕ УЧРЕДЯВАМЕ ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАКТ ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И БЛАГОДЕНСТВИЕ

Пактът признава, че основно на държавите членки се пада да действат в тази област, но той разчита на ЕС относно инфрмирането, разпространението на най-добрите практики и подтикването на държавите членки и съответните участници да вземат мерки, както и да помагат за разрешаването на общите проблеми и борба срещу неравенствата в областта на здравето.

Пактът се основава на общностните достижения по отношение на психичното здраве и благоденствие, произтичащи от приетите през последните години инициативи като различните политики на ЕС, по отношение на ангажиментите изразени от здравните министри на страните членки в декларацията по отношение на психичното здраве приета от Световната здравна организация през 2005, както и по отношение на определен брой международни текстове, сред които Конвенцията на Обединените нации, отнасяща се до правата на хората в неравностойно положение.

Пактът обединява европейските институции, страните членки, действащите лица от различните съответни сектори, сред които са лицата, подложени на изолиране заради психични разстройства, както и научната общност, с цел да се подкрепя и промотира психичното здраве и промотиране. Той предава волята за създаване на дългосрочен процес на обмен, съдействие и координация по отношение на основните залози.

Пактът трябва да позволи да се проследи по-добре развитието на ситуацията и приетите мерки, както в страните членки, така и по отношение на съответните главни действащи лица. Опирайки се на най-добрите европейски практики, той трябва да помогне за формулирането на препоръки за действие, с цел прогрес в приоритетните области описани по-горе.

V - СЛЕДОВАТЕЛНО ПРИЗОВАВАМЕ

- страните членки, действащите лица от различните сектори и гражданското общество на ЕС, както и международните организации, да се присъединят към европейския пакт за психично здраве и благоденствие и да допринесат за неговото прилагане;
- Европейската комисия и страните членки, както и международните организации и съответните действащи лица, да:
  - въведат механизъм за обмен на информация;
  - да определят заедно най-добрите практики за да могат политиките и действието на заинтересованите страни в приоритетните области, определени в пакта, да дадат резултати, и да подготвят подходящите препоръки и планове за действие;
  - съобщава резултатите от тези дейности чрез организирането в течение на следващите години на конференции в приоритетните области на пакта;
- Европейската комисия да представи през 2009 година предложение за препоръка на Съвета по отношение на психичното здраве и благоденствието;
- председателството да информира Европейския парламент и Съвета на министрите, както и Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите за работите и резултатите от настоящата конференция;

